

Інститут кормів НААН України
Лабораторія землеробства і захисту рослин
21100 м. Вінниця, пр-т юності, 16
тел. факс (0432) 46-41-16

"Затверджую"

Директор Інституту кормів,

академік НААНУ

В.Ф. Петриченко
Петриченко В.Ф.

9 грудня 2010 р.

ЗВІТ

Про результати випробування мікродобрива наномікс на посівах
сільськогосподарських культур в 2010 році

ВІННИЦЯ 2010

Список виконавців

Головний науковий співробітник,
доктор с.-г. наук, професор

В.П. Борона

Ст. науковий співробітник,
кандидат с.-г. наук

В.В. Карасевич

Агроном

С.В. Островський

Агроном

С.В. Колодій

Лаборант

В.М. Михальчук

Умови та методика проведення дослідів

Дослідження проводили в ДПДГ "Бохоницьке" Інституту кормів НААН. Ґрунт дослідного поля сірий лісовий, середньосуглинковий за механічним складом із такими агрохімічними показниками орного шару: вміст гумусу – 2,2 – 2,4 %, гідролізованого азоту (по Корнфільду) – 9,0 – 11,2; рухомого фосфору (по Чирікову) – 12,1 – 14,2; обмінного калію – 8,1 – 11,6 мг. – екв. на 100 г ґрунту.

Агрометеорологічні умови вегетаційного періоду 2010 року суттєво відрізнялися від середньобагаторічних показників. Так, за період квітень-вересень опадів випало на 47 мм більше середньобагаторічної норми (табл. 1.) Проте опади по місяцях розподілялися нерівномірно. В квітні-травні сума опадів була близькою до норми. Червень місяць відзначався найбільшим зволоженням. Кількість опадів в 2,1 рази перевищувала середньобагаторічний показник. В липні місяці сума опадів була на 12 % більшою від норми, тоді як в серпні цей показник був меншим на 79 %. У вересні кількість опадів була в межах середньобагаторічної норми.

Температура повітря в цілому за вегетаційний період була вищою на 2,4 °С від норми. Особливо спекотними були літні місяці. Так у червні, липні та серпні цей показник був вищим відповідно на 2,3; 3,9 і 4,7 °С.

В цілому гідротермічні умови були сприятливими для вирощування пшениці озимої, ячменю ярого, гороху, сої, кукурудзи та інших сільськогосподарських культур.

Польові досліді проводили за загальноприйнятими методиками: "Методика полевого опыта", Б.Н. Доспехов, 1981; "Методика проведення дослідів по кормо виробництву", Вінниця 1994; Методики випробування і застосування пестицидів, за ред. С.О. Трибеля, К.: 2001.

Технологія вирощування культур, на яких проводили досліді, загальноприйнята для зони Лісостепу України.

Обприскування на великих площах проводили навісним тракторним обприскувачем типу ОМ-630-2. На дрібноділянкових дослідіх препарати вносили ранцевим обприскувачем "Матабі" обладнаним горизонтальною штангою. Повторність дослідів триразова, витрата робочої рідини 200 л/га.

Агromетeорологічні показники вегетаційного періоду, 2010 р.

Основні показники	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Всього за вегетаційний період
Опади в мм:							
а) поточного року							
1-а декада	13	17	56	11	1	24	
2-а декада	17	24	11	53	0	25	
3-я декада	4	36	115	39	13	0	
За місяць	37	67	182	103	14	49	452
б) середні багаторічні за місяць	49	63	87	92	68	46	405
Температура повітря, С°							
а) поточного року							
1-а декада	9,3	16,7	19,3	20	24,8	12,9	
2-а декада	8,8	15,4	20,3	23,8	23,8	15,0	
3-я декада	10	15,7	18,7	22,8	18,7	13,1	
За місяць	9,4	15,9	19,4	22,2	22,4	13,7	17,2
б) середня багаторічна за місяць	8,0	14,0	17,1	18,3	17,7	13,4	14,8

Дослід 1. Ефективність поєднання Наноміксу з гербіцидами і фунгіцидами в посівах пшениці озимої, 2010 р.

В посівах пшениці озимої сорт "Лісова пісня" у фазу виходу в трубку проводили заходи по контролю бур'янів. В якості гербіциду використовували гербіцид гранстар, 75 % в.г.

Гранстар – післясходовий гербіцид, із класу сульфонілсечовин, для високоефективної боротьби з широким спектром двосім'ядольних бур'янів у посівах зернових колосових культур. Діюча речовина гранстару (трибенуронметил) поглинається переважно листками і переміщується до точок росту бур'янів, що забезпечує ефективну захисну дію близько 4 тижнів. Гербіцид зупиняє поділ клітин чутливих бур'янів, у результаті чого їх ріст припиняється через декілька годин після обробки. Видимі симптоми з'являються через 5-8 днів, а повна загибель бур'янів настає через 15-20 днів. Тепла волога погода підвищує швидкість дії гербіциду, а прохолодна та суха – уповільнює її. Оптимальна рекомендована норма витрати гранстару на пшениці озимій 20-25 г/га.

В наших дослідах гранстар вносили як окремо, так і в баковій суміші з мікродобривом Наномікс (2,0 л/га). Спостереження показали, що Наномікс не змінював гербіцидної дії гранстару.

Друге внесення Наноміксу (фаза колосіння пшениці) поєднували також із фунгіцидом дерозал, 50 % к.с. (д.р. карбендазим). Дерозал – системний фунгіцид проти борошнистої роси, септоріозу, гельмінтоспоріозу, плямистості листя в посівах озимих та ярих зернових культур.

Посіви після обприскування гранстаром з Наноміксом та дерозалом з наноміксом протягом вегетації візуально відрізнялися від посівів, де наномікс не вносили, а саме – більш зеленим забарвленням, дещо більшою висотою, виповненістю зерна, величиною колоса та ін. Облік урожаю зерна пшениці озимої показав, що на ділянках, де вносили гранстар в бакових сумішках з Наноміксом (2,0 л/га) збільшення урожайності зерна культури становило 0,82 т/га або 21,1% (Табл. 2).

Урожайність пшениці озимої в залежності від
позакореневого підживлення препаратом Наномікс-зерно
та захисту від бур'янів і хвороб, 2010 р.

Варіант досліджу	Урожайність, т/га				Прибавка врожаю, т/га,%
	I	II	III	середнє	
Гранстар, 75% в.г., 20 г/га (Т1)	3,72	4,02	3,91	3,88	0
Гранстар, 75% в.г., 20 г/га+ Наномікс-зерно 2,0 л/га (Т1); + Наномікс-зерно 2,0 л/га (Т2)	4,76	4,68	4,71	4,72	0,82 21,1%

НІР₀₅, т/га

0,22

Примітка: Т1 – перший строк внесення 29.04.2010 р

Т2 – другий строк внесення 13.05.2001 р.

Попередник: гірчиця біла

Дослід 2. Урожайність пшениці озимої в залежності від позакореневого підживлення препаратом Наномікс-зерно і контролювання бур'янів, 2010 р.

З метою знищення бур'янів посіви пшениці озимої (сорт Зимоярка) обприскували у фазу кушіння гербіцидом із класу сульфонілсечовин - ларен 60 % з.п. (д.р. метсульфуронметил). Ларен – це системний гербіцид, який потрапляє в рослину через листя та корені і має ґрунтову активність. Ларен діючи на фермент ацетолактсинтазу (АЛС), зупиняє поділ клітин бур'янів. Ріст рослин зупиняється через декілька годин після обробки. Хлороз та некроз листової поверхні бур'янів проявляється через 5-7 днів, а повна загибель настає через два тижні після внесення гербіцидів. Для визначення біологічної ефективності цього гербіциду, залишали ділянки без обробки – контроль. Через тиждень (початок виходу в трубку культури) проводили перше підживлення Наноміксом (2,0 л/га), згідно схеми, показаної в таблиці 3. Друге підживлення провели на початку колосіння пшениці.

Таблиця 3

Ефективність позакореневого підживлення препаратом Наномікс-зерно в посівах пшениці озимої, 2010 р.

Варіант дослідів	Урожайність, т/га				Прибавка врожаю, т/га, %
	I	II	III	середнє	
Контроль (Ларен, 60 % з.п., 10 г/га (Т1))	3,51	3,53	3,64	3,56	0
Наномікс зерно, 2,0 л/га (Т2); Наномікс зерно, 2,0 л/га (Т3)	4,08	4,13	4,15	4,12	0,56
Ларен, 60 % з.п., 10 г/га (Т1); Наномікс зерно, 2,0 л/га (Т2); Наномікс зерно, 2,0 л/га (Т3)	4,48	4,51	4,60	4,53	0,97 27,3%
НІР ₀₅ , т/га				0,06	

Примітка: Т1 – перший строк внесення 22.04.2010 р.

Т2 – другий строк внесення 29.04.2010 р.

Т3 – третій строк внесення 14.05.2010 р.

Попередник: однорічні трави.

Результати польових досліджень показали, що гербіцид ларен ефективно (до 92 %) знищував однорічні і багаторічні двосім'ядольні бур'яни. Завдяки цьому, прибавка врожаю зерна на цих ділянках складала 0,60 т/га (табл. 3).

На ділянках, де гербіцид не вносили, а проводили дворазове підживлення Наноміксом, рослини пшениці прискорювали свій ріст і розвиток, в результаті чого сходи бур'янів сильно пригнічувалися. Затінені бур'яни не могли конкурувати з культурними рослинами і до кінця вегетації знаходилися в нижньому ярусі посіву. Збільшення урожайності на цих ділянках в середньому становило 0,56 т/га.

Позакореневе підживлення Наноміксом на посівах пшениці, де вносили ларен збільшувало рівень врожайності зерна в порівнянні з необробленими ділянками на 0,97 т/га (27,3%).

Дослід 3. Урожайність ячменю ярого в залежності від позакореневого підживлення препаратом Наномікс-зерно, 2010 р.

Посіви ячменю ярого (сорт Персей) перший раз підживлювали препаратом Наномікс-зерно (2,0 л/га) у фазу кущіння культурних рослин. В цей час встановилася тепла з періодичними опадами погода, що сприяло росту і розвитку рослин ячменю ярого. Друге підживлення провели через місяць після першого. Рослини ячменю в цей період знаходилися у фазі цвітіння.

Спостереження показали, що посіви, на яких було проведено дворазове позакореневе підживлення Наноміксом, відзначалися інтенсивнішим розвитком і ростом в порівнянні з контрольними ділянками. При обліку урожайності зерна ячменю відмічено приріст врожаю в межах 0,61 т/га або 24,3% (табл. 4).

Таблиця 4.

Ефективність позакореневого підживлення в посівах ячменю ярого, 2010 р.

Варіант дослідів	Урожайність, т/га				Прибавка врожаю, т/га, %
	I	II	III	середнє	
Контроль без підживлення	2,48	2,55	2,50	2,51	0
Наномікс-зерно 2,0 л/га (Т1); Наномікс-зерно 2,0 л/га (Т2)	3,06	3,20	3,10	3,12	0,61 24,3%

НІР₀₅, т/га

0,11

Примітка: Т1 – перший строк внесення 17.05.10 р.

Т2 - другий строк внесення 16.06.10 р.

Попередник: кукурудза на зерно

Дослід 4. Ефективність позакореневого підживлення посівів гороху посівного препаратом Наномікс-бобові, 2010 р.

В посівах гороху посівного (сорт Елегант) перше підживлення наноміксом соя (2,0 л/га) проводили у фазі галуження культурних рослин. У фазі цвітіння рослин гороху провели друге позакореневе підживлення цим мікродобрином. Спостереження показали, що посіви гороху оброблені препаратом Наномікс-бобові візуально відрізнялися від необроблених інтенсивнішим зеленим забарвленням, дещо більшою висотою та іншими ознаками. При обліку врожаю на підживлених ділянках було зафіксовано збільшення урожайності насіння гороху на рівні 0,61 т/га або 26,2% (табл. 5). Таким чином витрати, які були понесені на підживлення посівів окупувались з високою рентабельністю.

Таблиця 5

Ефективність позакореневого підживлення в посівах гороху посівного препаратом НАНОМІКС-бобові, 2010 р.

Варіант дослідю	Урожайність, т/га				Прибавка врожаю, т/га, %
	I	II	III	середнє	
Контроль без підживлення	2,28	2,36	2,35	2,33	-
Наномікс-бобові 2,0 л/га (Т1); Наномікс-бобові 2,0 л/га (Т2)	2,84	2,96	3,02	2,94	0,61 26,2%

НІР₀₅, т/га

0,06

Примітка: Т1 – перший строк внесення 17.05.10 р.

Т2 – другий строк внесення 06.06.10 р.

Попередник: кукурудза на силос

**Дослід 5. Ефективність позакореневого підживлення
посівів сої препаратом Наномікс-соєа, 2010 р.**

З метою підвищення урожаю насіння сої у фазі початку утворення бобів посіви обприскували мікродобривом Наномікс-соєа (2,0 л/га). У фазі початку наливання бобів культури провели повторне підживлення цим добривом. Подальші спостереження показали, що підживлені ділянки відзначалися більшою висотою і розвитком генеративних органів. Крім того, подовжувався на 4-6 днів вегетаційний період рослин сої за обробки мікродобривом Наномікс-соєа. Урожайність насіння при цьому підвищувалася на 0,53 т/га (22,6%) в порівнянні з ділянками без підживлення (табл. 6).

Таблиця 6

Ефективність позакореневого підживлення посівів сої

Варіант досліду	Урожайність, т/га				Прибавка урожаю, т/га, %
	I	II	III	середнє	
Контроль без підживлення	2,31	2,40	2,34	2,35	-
Наномікс-соєа 2,0 л/га (Т1); Наномікс-соєа 2,0 л/га (Т2)	2,93	2,84	2,87	2,88	0,53 22,6%

НІР₀₅, т/га

0,27

Примітка: Т1 – перший строк внесення 25.06.10 р.

Т2 – другий строк внесення 12.07.10 р.

Дослід 6. Урожайність кукурудзи на зерно в залежності від позакореневого підживлення мікродобривом Наномікс-кукурудза, 2010 р.

В фазу 4-6 листків кукурудзи (гібрид ДКС – 3511) посіви обробляли мікродобривом Наномікс-кукурудза 2,0 л/га, а повторне обприскування провели у фазу 7-9 листків рослин культури. Підживлені ділянки відрізнялися від контрольних більш інтенсивним зеленим забарвленням, дещо більшою висотою та розміром початків. Тому при збиранні (обліку) урожаю було зафіксовано прибавку врожаю в межах 2,22 т/га або 26,4% (табл. 7).

Таблиця 7

Ефективність позакореневого підживлення препаратом Наномікс-кукурудза в посівах кукурудзи на зерно, 2010 р.

Варіант дослід	Урожайність, т/га				Прибавка врожаю, т/га, %
	I	II	III	середнє	
Контроль без підживлення	8,39	8,48	8,36	8,41	-
Наномікс-кукурудза 2,0 л/га (Т1); Наномікс-кукурудза 2,0 л/га (Т2)	10,68	10,59	10,62	10,63	2,22 26,4%
HP ₀₅ , т/га					0,29

Примітка: Т1 – перший строк внесення 04.06.2010 р.

Т2 – другий строк внесення 25.06.2010 р.

**Дослід 7. Ефективність позакореневого підживлення посівів
кукурудзи на силос мікродобривом Наномікс-кукурудза, 2010 р.**

Посіви кукурудзи (гібрид Моніка) у фазу 4-6 листків підживлювали мікродобривом Наномікс-кукурудза (2,0 л/га). У фазу 9-10 листків провели друге обприскування цим добривом. Спостереження, які проводилися після підживлення показали, що оброблені посіви кукурудзи відрізнялися темно-зеленим забарвленням рослин, більшою (на 5-7 см) висотою. Не підживлені посіви мали світло-зелене забарвлення, дещо менші розміри рослин. При обліку зеленої маси встановлено приріст врожаю на підживлених ділянках до 9,3 т/га (27,3%).

Таблиця 8

Ефективність позакореневого підживлення препаратом Наномікс-
кукурудза в посівах кукурудзи на силос, 2010 р.

Варіант досліду	Урожайність, т/га				Прибавка врожаю, т/га, %
	I	II	III	середнє	
Контроль без підживлення	33,6	33,9	34,8	34,1	-
Наномікс-кукурудза 2,0 л/га (T1); Наномікс-кукурудза 2,0 л/га (T2)	43,1	43,4	43,7	43,4	9,3 27,3%
НІР ₀₅ , т/га					1,05

Примітка: T1 – перший строк внесення 04.06.2010 р.

T2 – другий строк внесення 25.06.2010 р.

Висновки

1. Наномікс як мікродобриво забезпечує гарантоване підвищення врожайності більшості сільськогосподарських культур. Так врожайність зерна пшениці озимої при поєднанні внесення гербіцидів, фунгіцидів та підживлення Наноміксом зерно, підвищувалася від 0,82 до 0,97 т/га. Дворазове підживлення Наноміксом пшениці на безгербіцидному фоні забезпечувало приріст врожаю пшениці в межах 0,56 т/га.

2. Позакореневе підживлення Наноміксом зерно ячменю ярого (сорт Персей) підвищувало врожайність зерна на 0,61 т/га.

3. Підживлення посівів гороху та сої Наноміксом соя сприяло збільшенню врожайності цих культур на 0,61 та 0,53 т/га відповідно.

4. Дворазове підживлення кукурудзи препаратом Наномікс-кукурудза збільшувало врожайність зерна на 2,22 т/га, а зеленої маси – на 9,3 т/га.